

ŽIVOČICHOVÉ A ROSTLINY V RYBNÍKU A JEHO OKOLÍ

NAUČNÁ STEZKA HEŘMANOV Živočichové a rostliny v rybníku a jeho okolí zastávka č. 9

Tento projekt vznikl za vzájemné spolupráce a podpory
Obecního úřadu Heřmanov a Eko farmy Zelené údolí

Historie vytváření rybníků člověkem sahá až do období 13. a 14. století. Tradice rybníkářství patří v naší republice k nejstarším a nejznámějším v Evropě. Přestože pro člověka hlavním důvodem výstavby rybníků byl a je chov ryb, nesmíme zapomenout na to, že každá lidská činnost by měla být v souladu s rozumným a uvažlivým využíváním přírody a krajiny. Rybník se tak kromě ryb stává domovem pro spoustu dalších vodních živočichů, ptáků a rostlin. Vytváří tak velice složitý ekosystém s příznivým dopadem na svoje okolí.

Jaké funkce kromě chovu ryb mají zdejší rybníky?

- zadržovaná voda v rybníce příznivě ovlivňuje a stabilizuje mikroklima z hlediska vlhkosti a teploty vzduchu
- rybníky jsou prostředím pro život stovek druhů živočichů a rostlin, jsou jedním z neproduktivnějších ekosystémů
- zvyšují stabilitu krajiny a druhovou pestrost přírody
- rybníky plní retenční funkci v zadržování povodňových a jarních vod
- pro člověka je rybník místem odpočinku a prostředím pro turistiku, rybolov a rekreaci
- rybník je důležitým krajinnotvorným prvkem

Život v rybníku

Stojaté vody představují oproti prostředí suchozemskému mnohem stabilnější ekosystém. Teplota vody se během roku sice mění, ale změny jsou pozvolné a k výraznějším výkyvům dochází jen ve vrchních vrstvách vodního sloupce. Zdejší rybníky slouží ke sportovnímu rybolovu se loví velice zřídka, a tak si zachovávají větší druhovou pestrost ryb i ostatních živočichů. Tím se v nich zachovává klasický potravní řetězec zahrnující zelené rostliny (producenti), býložravce, všežravce a masožravce (konzumenti) a rozkladače mrtvých organismů (destruenti). Do něho se zařazují jednotlivé skupiny organismů vázaných svým životem na vodní prostředí rybníka.

Potravní řetězec rybníka

Jeho základem jsou různé vodní rostliny (producenti) produkující při fotosyntéze množství biomasy, která slouží za potravu živočichům. Fotosyntéza je složitá biochemická reakce, při které se v rostlinách za působení světla vytvářejí ze vzdušného oxidu uhličitého složité organické látky a kyslík.

Dobře prohrátá voda spolu s rostlinami umožňuje vytvářet silně populace planktonu. Ten tvoří organismy vzájemně se ve vrchním prostoru vodního sloupce. Kromě živočichů (zooplankton) se do této skupiny zařazuje i fytoplankton (řasy a sinice). Organismům toto prostředí vyhovuje z důvodu dostatku tepla a světla. Zooplankton nebývá druhově příliš bohatý. Tvoří ho především drobní koryši (nosatíčky, vřnášivky, hrobnáky a buchánky). Jejich počet může dosáhnout až několika tisíců jedinců na jeden litr vody. Mezi plankton lze přiřadit také některé larvy hmyzu (komáři, pakomáři, jepice apod.).

Bentos představují živočichové a rostliny dna. Nejpočetnější jsou zástupci drobných kroužkovic a mlži žijící se filtrací vody. Často najdeme pouze chráněnou škebli rybníční. Jiné druhy jsou vzácné (velevrub malířský a nadmutý, hrachovky, okružanky).

Planktonem, vodními rostlinami a bezobratlými obyvateli dna se živi většina ostatních tvorů (konzumentů). Dominantní postavení zde mají ryby. Při rozdělení ryb do skupin si můžeme pomoci třeba složením jejich jídelníčku.

Býložravé ryby

Nejsou v našich vodách původní, většinou pocházejí z asijských velkoků. Dorůstají často značných rozměrů a žijí se vyhradně vodními rostlinami. Běžné se zde vyskytuje amur bílý a tolstolobec pestrý.

Všežravé ryby

/ Karp obecný /

/ Lín obecný /

/ Ledňáček říční /

/ Slunka obecná /

/ Plotice obecná /

Konzumují obvykle velmi pestrou a během roku proměnlivou stravu. Spásají řasy, vodní rostliny, plankton, ale i mžle a jiné bezobratlé. S příchodem zimy a na jaře převládá u těchto ryb strava živočišná, v létě a na podzim naopak rostlinná. Dominuje jim naše hospodářsky nejvýznamnější ryba - kapr obecný.

V našich rybnících žijí všechny tři formy kapra - liseč, šupinač a hladký. Kapr je schopen přijímat potravu po celý rok. Nejvíce však v období, kdy voda dosáhne teploty nad 12 stupňů Celsia. Málo známá je skutečnost, že kapr má hluboko uložené tzv. požerákové zuby, kterými drtí i lastury mžlů. Kromě kaprů lze mezi všežravé ryby zařadit další ryby žijící ve zdejších rybnících: slunka obecná, lín obecný, plotice obecná, hrouzek obecný.

Dravé ryby

Největšími, i několik desítek kilogramů těžkými predátory jsou sumci velcí. Každoročně se zde uloví několik jedinců. Někteří přesahují délku 100 cm. Častěji se však vyskytují štika obecná, candát obecný, okoun říční a vzácně se uloví mník jednovousý a bolen dravý.

/ Slunka obecná /

/ Candát obecný /

/ Okoun říční /

Na pomezí všežravců a predátorů stojí jelec tloušť, který požírá téměř vše, ale útočí i na drobné ryby. Specifickým dravcem rybníků je úhoř říční. U nás se vyskytují pouze samice, neboť samci žijí po celý život v moři. Jejich výskyt je v současnosti závislý pouze na umělém vysazování. Úhoři se dokáží pohybovat i po souši, někdy až na vzdálenost několika set metrů. Podobně jako candát se žijí i mrtvými rybami.

Rybník a jeho okolí je domovem i pro spoustu obojživelníků, plazů a ptáků.

Mezi nejběžnější patří skokan hnědý, ropucha obecná a čolek obecný a najdete zde i jejich úhlavního nepřítele užovku obojkovou.

Ptáci pak spolu s dravými rybami zaujmají vrchol potravního řetězce. Požírají velké hmyzy, ryby, obojživelníky apod. Nejběžnější se zde vyskytuje kachna divoká, polák chocholáček, lyska černá, čirka obecná, volavka popelavá, čap černý a bílý a potápky. Vzácněji pak moták pochop a orlovec říční. Často je k vidění i ledňáček říční.

/ Kachna divoká /

/ Polák chocholáček /

Neodmyslitelnými obyvateli našich rybníků jsou i savci. Jedná se především o ondatru pižmovou a vydru říční.

Ondatra pižmová (Ondatra zibethicus)

Ondatra je náš největší hrabos původem ze Severní Ameriky. Šedo-hnědý či hnědý tělo je dlouhé do 40 centimetrů a dlouhý, plochý, šupinovitý ocas až 30 centimetrů. Spodní část těla je většinou žlutohnědá. Ondatra je obyvatel břehů stojatých či líně tekoucích vod. Ve vodním prostředí je jako doma, dobře plave, potápí se a do břehu si vyhrabává až 10 metrů dlouhou noru ukončenou hnízdem vystlaným vegetací. Někdy si staví z vodních rostlin kupovitá hnízda přímo na vodě.

Ondatry se žijí převážně vodními rostlinami, výjimečně škebllemi či mřinami ryb. Aktivní jsou za šera a v noci. Rozmnožují se od dubna a mohou mít až čtyři vrhy ročně. Samice má ve vrhu 5 až 9 mláďat. Žijí většinou v párech. Ondatra je pro cennou kožušinu zařazena mezi lovné druhy zvířat.

/ Ondatra pižmová /

Vydra říční (Lutra lutra)

Tato lasicovitá šelma je tvarem těla dobře uzpůsobená k životu ve vodě. Tělo je dlouhé do 80 centimetrů, ocas dosahuje délky až 55 centimetrů. Srst je velmi hustá, hnědě zbarvená, břicho a krk jsou šedivé. Čenich je opatřen dlouhými hmatovými vousky. Vydra výborně plave a potápí se. Buduje si nory v březích tekutých i stojatých vod.

/ Vydra říční /

Páří se od února do července. Březost samic může trvat až 12 měsíců, poté se rodí 2 až 4 mláďata, která pohlavně dospívají ve dvou letech a dožívají se nejvíce 15 let. Vyдры se žijí hlavně menšími rybami a drobnými živočichy žijícími v okolí vod. Bez problému však uloví i statnou hospodářskou rybu. Patří mezi chráněné, silně ohrožené druhy.

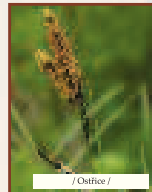
Rostliny rybníků

V rybníku rostou vodní a vlhkomilné rostliny, na nichž závisí existence společenstev živočichů. Každé společenstvo rostlin pak plní řadu důležitých funkcí pro život v rybníku.

Živočichové hledají v rostlinách úkryt před predátory, budují si zde svoje hnízda, lepi svoje jikry a vajíčka na stonky rostlin atd.

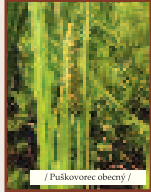
/ Oroblec úzkolistý /

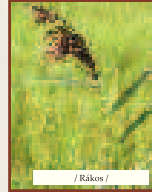
/ Ostrice /

/ Oleš /

/ Pískovce obecný /

/ Rákos /

/ Vrba /